

**WERELD
MUZIEK**

maandag 11 mei 2009

Kleine Zaal – 20.15 uur

Polyfonie – derde concert

in samenwerking met RASA wereldculturencentrum

Tenores di Bitti 'Mialinu Pira':

Omar Bandinu	bassu
Marco Serra	contra
Dino Ruiu	oche
Bachisio Pira	mesu oche

Wereldmuziek aanbevolen!

Turkije

Zondag 17 mei 2009, 20.15 uur, Kleine Zaal

Bengi Baglama Trio

Okan Murat Öztürk, baglama (langhalsluit)/zang

Özay Önal, baglama (langhalsluit)/zang

Erdem Simsek, baglama (langhalsluit)/zang

Het Bengi Baglama Trio werd in 1988 door Okan Murat Öztürk opgericht om de muzikale tradities van Anatolië te vertolken voor een internationaal publiek. De baglama, de Turkse langhalsluit, is het belangrijkste instrument van deze traditie. De baglama wordt gebouwd in verschillende groottes: van de kleine vinnige cura tot de grote resonante divan saz. Okan Murat Öztürk en zijn Trio spelen de traditionele composities en liederen in eigenzinnige arrangementen.

Toegang: € 31,50 (CJP € 21,00)

Kaarten zijn te koop aan de kassa van het Concertgebouw, dagelijks tussen 10-17 uur. Bestellen kan ook via 020-6718345 (dagelijks tussen 10-17 uur) of via www.concertgebouw.nl.

Programma

Isterrita

Dit profane gezang dient om de individuele stemmen op elkaar af te stemmen. Het woord 'isterrita' betekent eigenlijk 'schets'. De liedteksten, geschreven in elflettergrepige verzen die zijn samengesteld uit terzetten, kwatrijnen en octaven, gaan over droefheid en treurnis. Eén stem zet het lied solo in tot de laatste noot van de eerste vier verzen. Hier vallen de andere stemmen in met nonsens-lettergrepen, terwijl de solist zich opmaakt voor een volgend vers.

Passu torratu

In Bitti worden op dergelijke dansliederen volksdansen uitgevoerd. 'Passu torratu' betekent 'stap achteruit', omdat de dansers na elke twee passen voorwaarts er eentje achteruit zetten. Het is een van de langzaamste dansliederen uit het repertoire. De in achtlettergrepige verzen geschreven tekst heeft vaak een satirisch karakter.

Anghelos Cantate

De kersttijd is de rijkste bron voor religieuze gezangen, die vaak zijn ontleend aan gregoriaanse gezangen. Waar bij de profane liederen de begeleidende stemmen nonsens-syllaben zingen, hebben ze hier tekst. Dit lied viert de geboorte van Jezus. Met het refrein 'Anghelos Cantate a su izzu de Maria' worden de engelen aangeroepen.

Andira

Dit profane lied heeft metrum en rijm gemeen met het lied *Muttos*. Het enige verschil is het nonsens-refrein: 'assandir assandira andir andira ambo'.

Oche'e notte

'Oche'e notte' betekent letterlijk 'stem in de nacht' en is een van de tophits uit Bitti. Het is een echte liefdeserenade. Tot in de jaren 1950 zongen de jongemannen dit lied in de nauwe stegen onder het raam van hun geliefde. Viel dit in goede aarde, dan tracteerde de desbetreffende dame de zanger op een glas goede Sardijnse wijn.

Muttos

Dit is een van de meest typische liederen op het repertoire van de Tenores de Bitti. Het bestaat uit twee delen: een soort 'vraag en antwoord'. De solist wordt bijgestaan door de sonore ensemblestemmen met de ware tongbreker 'bim bom baraa roi rimbaram bi ra roi rimbaram bi rara roi rimbaram bi rai bim bam bom' aan het einde van ieder zevenvoetige vers.

Toelichting

De Sardijnse *cantu a tenore* is een van de oudst bekende vocale zangstijlen van de mediterrane wereld. Hoewel de oorsprong ervan in de nevelen van de historie gehuld is, beweren sommige historici dat deze traditionele polyfonie drieduizend jaar oud zou zijn... De muziek wordt a cappella uitgevoerd door vier mannenstemmen. Het belangrijkste kenmerk van deze stijl, namelijk de gutturale klank die deze polyfonie haar voorouderlijke sfeer geeft, wordt met name teweeggebracht door de *bassu* en de *contra*.

De *cantu a tenore* uit Bitti, een dorpje in het midden van Sardinië, is fascinerende muziek, door de UNESCO uitgeroepen tot 'masterpiece of the oral and intangible heritage'. Experts gaan er vanuit dat de oorsprong van deze primitieve vorm van samenzang ligt in de imitatie van natuurgeluiden: het loeien van runderen, het blaten van schapen en het huilen van de wind. Deze klanknabootsingen zouden vervolgens geharmoniseerd zijn en van teksten zijn voorzien.

Vanwege hun geraffineerde stijl nemen de Tenores di Bitti 'Mialinu Pira' een speciale plaats in onder de vele zanggroepen die Sardinië rijk is. Van zowel muzikliefhebbers als etnomusicologen verdienen ze veel lof voor het zeer gedegen onderzoek naar hun traditie én voor het bereiken van een uitzonderlijk hoog uitvoeringsniveau. Het ensemble gaat ook zorgvuldig om met de gezongen teksten. Zowel de dansliederen als de meer gedragen gezangen maken van het repertoire van de Tenores di Bitti 'Mialinu Pira' een belangrijk vehikel van literaire overlevering. Sommige teksten zijn van beroemde dichters, andere zijn anoniem; sommige profane teksten spreken over de eenzaamheid in de natuur, andere liederen hebben een religieuze context en worden op specifieke momenten in het liturgische jaar in de kerk uitgevoerd (Kerstmis, Pasen en Heiligenfeesten) of gedurende religieuze processies in de straten van Bitti.

De Tenores di Bitti 'Mialinu Pira' concerteerden in vrijwel alle landen van Europa, maar traden ook op in Tunesië, de Verenigde Arabische Emiraten, Brazilië en Japan. Een hoogtepunt in de carrière van het ensemble was ongetwijfeld het kerstconcert in het Vaticaan voor Paus Johannes Paulus II.

CONCERTGEBOUW

S'iscravamentu

Dit is een religieus werk met de kruisafneming van Jezus als onderwerp.

Ballu lestru

Zoals in de meeste dansliederen refereert het bijvoeglijk naamwoord aan het tempo van de desbetreffende dans: het woord 'lestru' betekent 'snel'.

pauze

Grobbes de s'Annossata ('Loflied van Maria Boodschap')

Dit lied, dat opgedragen is aan de Heilige Maagd Maria van een heiligdom op 30 kilometer van Bitti vandaan, wordt in de maand mei tijdens vieringen uitgevoerd. De solist zingt de verzen terwijl het ensemble 'Amparadennos Segnora, Virgo de s' Annunziata' ('Bewaar ons Lieve Vrouw, Maagd van de Aankondiging') invult.

Ballu seriu

De solist begint dit danslied in een rustige zesachtste maat en een voor een vallen de andere stemmen hem bij; hierbij wordt de specifieke zangtechniek duidelijk gedemonstreerd.

Grobbes de su Nenneddu ('Loflied op het kind Jezus')

Met dit lied wordt de geboorte van de Heiland gevierd ('Nenneddu' is het Sardijnse woord voor het kind Jezus).

Santu ('Heilig')

Een eeuwenoud religieus lied.

Ballu dillu

Vrolijkheid en afgemeten passen zijn de belangrijkste kenmerken van dit danslied. Ook hier zet de solist in en vallen de andere stemmen in: na het vierde vers met de nonsens-syllaben 'bim bam bo'.

Deus ti salvet Maria

Dit religieuze lied is aan de Heilige Maagd opgedragen en bezingt haar deugden. Deze oeroude tekst wordt op heel Sardinië door oude vrouwen of polyfone ensembles tijdens de mis gezongen.